

Deres Ref.: 18/5000-

Innspill til stortingsmeldingen om internasjonal studentmobilitet

1. Om Jussbuss

Jussbuss er et studentdrevet rettshjelptiltak tilknyttet Universitetet i Oslo. Vi har 48 års erfaring med rettshjelpsarbeid og oppsøkende virksomhet. Vi tilbyr gratis juridisk veiledning i enkeltsaker.

I 2017 behandlet Jussbuss 1123 saker tilknyttet utlendingsrett. I underkant av 50 henvendelser gjaldt oppholdstillatelse for studenter. Vi har også holdt foredrag for internasjonale studenter om deres rettigheter og plikter etter utlendingsloven ved universitet og høyskoler i Oslo. På bakgrunn av vår erfaring ønsker vi å komme med innspill til regelverket som gjelder for internasjonale studenter som tar full grad i Norge.

2. Innledning

Jussbuss ønsker å knytte noen bemerkninger til reguleringen av oppholdstillatelse for internasjonale studenter i Norge. Vi vil derfor primært komme med innspill til punkt tre og fem om nasjonale tiltak og regelverk for internasjonal studentmobilitet.

Jussbuss er glad for at kunnskap og interkulturell forståelse trekkes frem av departementet som viktige løsninger på aktuelle samfunnsproblemer. Vi mener det burde være enklere for utlendinger fra alle land å ta sin utdanning i Norge, slik at alle nasjonaliteter kan møtes på norske læresteder. Ved å møte internasjonale studenter ved norske læresteder tror vi at også norske studenter vil finne det mer attraktivt å ta hele eller deler av sine studier i utlandet. For å nå dette målet må lovverket gjøres mer tilgjengelig, mindre firkantet og flere nasjonaliteter bør gis adgang til å søke.

3. Utilgjengelig lovverk

En første hindring for internasjonale studenter er et forvirrende og lite tilgjengelig regelverk. Regulering av studenttillatelser er ikke lovregulert, men bestemt i rundskriv og forskrift. Dette er ikke en ideell lovgivingsteknikk og gjør det vanskeligere for studentene å finne frem i regelverket. Jussbuss erfarer at manglende kunnskap om egen rettsstilling fører til at flere studenter ikke får fullført sin påstartede grad i Norge.

Alle reglene om oppholdstillatelse for studenter er regulert i forskrift, jf. utlendingsloven § 26. Reglene finnes i utlendingsforskriften kapittel seks, men er i hovedsak utfyllt gjennom flere omfattende rundskriv fra Utlendingsdirektoratet (UDI).

Jussbuss erfarer at manglende rettsinformasjon er en utfordring for mange internasjonale studenter i Norge. Ved å lovfeste reglene om studenttillatelse vil det gjøre regelverket mer tilgjengelig for den som søker.

Vi ser at flere internasjonale studenter i hovedsak forholder seg til studiekoordinator ved sitt lærested for å få rettsinformasjon tilknyttet deres oppholdstillatelse. Vår erfaring viser at studiekoordinatorene sjelden har tilstrekkelig kunnskap om de kravene som stilles for å få fornyet oppholdstillatelse til studier i Norge.

De siste årene har det vært flere saker i media om studenter som blir utvist etter «grove brudd på utlendingsloven» etter hva som fremstår som misforståelser av et komplisert og rigid regelverk. Vi viser blant annet til Simon Manana og Cédrique Lovasoa Augustave som måtte avslutte på studiene etter henholdsvis ha jobbet for mye og ikke ha hatt penger stående på konto¹. Ved å fokusere på mer målrettet og tilpasset rettsinformasjon, rettet både mot studentene og lærestedene, vil forhåpentligvis fremtidige misforståelser om regelverket kunne avverges.

4. Unødvendig strenge vilkår begrenser antallet internasjonale studenter

Oppholdstillatelse for studier i Norge er tidsbegrenset, og kan ikke gi grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Det er en klar forutsetning at alle studenter i Norge må reise tilbake til sitt hjemland etter at oppholdstillatelsen har utløpt, med mindre de kvalifiserer til en annen oppholdstillatelse. Tillatelsens midlertidige karakter innebærer at det ut fra hensynet til innvandringskontroll, ikke er et reelt behov for et restriktivt lovverk.

4.1. Vurdering av returforutsetninger utelukker mange nasjonaliteter

Jussbuss stiller seg kritisk til vurderingen av returforutsetninger i saker om studenttillatelse. Ved vurderingen av returforutsetninger skal utlendingsforvaltningen vurdere hvor sannsynlig det er at utlendingen returnerer til sitt hjemland etter endte studier. Denne praksisen er blant annet kritisert av Sivilombudsmannen.²

Vurderingene preges i stor grad av generaliseringer, basert på en rangering av alle verdens land i fire grupper. Rangeringen fremgår av praksisnotater. Hvilken gruppe vedkommende tilhører har utslagsgivende betydning for hvorvidt vedkommende får innvilget tillatelse eller ikke. Eksempelvis vil borgere fra land tilhørende rød gruppe som hovedregel ikke få innvilget studietillatelse, uavhengig hvilken grad det søkes for³. Det skal foretas en konkret vurdering av den enkelte personens individuelle situasjon, men dette gjøres ofte svært sjablongmessig av utlendingsforvaltningen. Konsekvensen av denne vurderingen blir at kompetente søkere hindres å studere i

---

¹ <https://www.nrk.no/troms/unn-besokte-simon-manana-i-uganda--historien-hans-er-unik-1.13474633>, <https://www.nrk.no/troms/vant-over-staten-i-retten--na-kan-cedrique-bli-utvist-i-fem-ar-1.14128316>

² SOM 2005/790, <https://www.sivilombudsmannen.no/uttalelser/undersokelse-av-utlendingsdirektoratets-generelle-erfaringer-med-retursvikt/>

³ Praksisnotat 2013-004, punkt 5.1

Norge kun basert på hvilket land de er fra. For å oppnå en reell studentmobilitet bør ingen være avskåret fra å få studietillatelse utelukkende på bakgrunn av opprinnelsesland. Dette er sentralt for å bidra til et bredt mangfold av studenter ved norske læresteder.

4.2 Manglende adgang til internasjonale studier

Regelverket krever også at studenter skal være i Norge. Dette begrenser internasjonale studenters mulighet til å delta på bestemte studieprogram ved norske utdanningsinstitusjoner. Studier med flere utvekslingsopphold, for eksempel studieretninger som tilbys i samarbeid mellom studieinstitusjoner i ulike land, utelukkes etter dagens regelverk. Det er adgang til å dra på utvekslingsopphold i løpet av en studietillatelse i Norge, men hvor vid denne adgangen er, synes uklar i praksis og bidrar til forvirring. Utenlandske studenter bør ha adgang til å delta på all aktivitet som studiet legger opp til, og bør ikke utelukkes mot nye grader som bygger på internasjonalt samarbeid.

4.3 Streng økonomiske krav fører til at kun velstående kan studere i Norge

Det stilles krav til at internasjonale studenter har nok penger til å leve av i Norge. I 2018 kreves det minst 116 369 kroner i året. Denne summen kan dekkes av studielån, stipend, arbeidsinntekt eller egne midler på konto. I praksis kreves det at dette beløpet blir stående på konto som en forsikring for norske utlendingsmyndigheter.

Tidligere forelå det en kvoteordning hvor studenter fra utviklingsland, land på Vest-Balkan, i Øst-Europa og i Sentral-Asia fikk støtteordninger gjennom Statens lånekasse. Etter at kvoteordningen ble fjernet⁴ i 2016 stilles disse økonomiske kravene til samtlige søkere, noe som innebærer at kun velstående studenter gis mulighet til å ta utdannelse i Norge. Samtidig utelukkes kompetente søkere fra å studere i Norge.

5. Tilleggsvilkår ved fornyelse av oppholdstillatelsen hindrer mange å fullføre påstartet grad

Oppholdstillatelse for studier gis vanligvis med ett års varighet. Dette innebærer at i de tilfellene studenten tar en bachelorgrad, vil oppholdstillatelsen måtte fornyes to ganger. På grunn av vilkårene ved fornyelse vil flere studenttillatelser bli avvist i annen omgang. For mange internasjonale studenter er det en stor investering å ta en grad i Norge, og det er derfor svært synd at flere nektes fornyet oppholdstillatelsen, og dermed også mister muligheten til å fortsette en påstartet grad.

5.1 Krav om tilfredsstillende progresjon

Vilkåret om tilfredsstillende fremgang i studiene (progresjon) er problematisk for mange, jf. utlendingsforskriften § 10-21 sjette ledd. Forsinkelse med mer enn ett år, som ikke skyldes sykdom med sykemelding eller fødselspermisjon, blir som hovedregel ikke godtatt, og søknaden vil bli avslått⁵. Grensen på 60 studiepoeng

---

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Rundskriv-om-kvoteordningen/id2458725/>

⁵ RS 2010-101, avsnitt 8.1.1

brukes som en absolutt grense på tolerert forsinkelse. Mange utenlandske studenter er ikke kjent med kravet om sykemelding dersom man ikke får avlevert eksamen, og dette medfører problemer med å få fornyet tillatelsen sin i etterkant.

I tillegg har mange studier kun oppstart på høstsemesteret. Hvis man først blir forsinket et halvt år blir man dermed som oftest forsinket et helt år. Adgangen til inntil et års forsinkelse med sykemelding blir dermed noe illusorisk.

5.2 Krav om at studiet er en videreføring av tidligere studier

Det er heller ikke mulig å bytte studieretning etter påbegynte studier i Norge. Oppholdstillatelsen kan kun fornyes dersom den nye utdanningen er en videreføring av den påbegynt utdanningen, jf. utlendingsforskriften § 10-21 sjette ledd. At det kreves at videre studier er en *videreføring*, innebærer både krav til faglig tilknytning og til at søknader om nye grader må være på et høyere akademisk nivå enn tidligere fullført grad.

Konsekvensen av denne regelen, særlig sett i sammenheng med vilkåret om progresjon, er at utenlandske studenter kun får én mulighet til å ta en grad. Dette innebærer at de ikke har mulighet til å bytte studie eller ta en ny grad på samme nivå. Dette begrenser utenlandske studenters valgfrihet under studier i Norge, og kan med fordel erstattes av mindre strenge regler. Jussbuss forstår hensikten bak en slik regel, men de kan med fordel utformes lempeligere for å gjøre det mulig for studenter å fullføre en grad i Norge. Dette er hensiktsmessig både av hensyn til studenten, men også av samfunnsøkonomiske hensyn. Å avbryte en grad koster både staten og utdanningsinstitusjonene ressurser.

Vilkårene om fornyelse og de medfølgende tilleggsvilkårene om videreføring og progresjon, vanskeliggjør det å fortsette en grad i Norge. Dette gjør studiehverdagen lite forutsigbar og mange vil miste muligheten til å fullføre en allerede påbegynt grad. Dette er lite hensiktsmessig både av hensyn til studenten og av samfunnsøkonomiske hensyn. Det svekker også muligheten for internasjonal studentmobilitet.

6. Avsluttende bemerkninger

Det er flere tiltak Norge kan iverksette for å gjøre det mer attraktivt for utenlandske studenter å ta utdanning i Norge, og dermed bidra til internasjonal studentmobilitet.

For denne gruppen studenter er det viktig at regelverket blir mer tilgjengelig, slik at utenlandske studenter gis muligheten til å forutse egen rettsstilling. Det burde også vurderes å myke opp regelverket for studietillatelser, slik at flere personer får adgang til å ta sin utdanning i Norge. Dette gjelder særlig vilkårene for fornyelse av oppholdstillatelsen, som fører til at flere påstartede studier ikke blir avsluttet.

Internasjonale studenter burde sikres tilgang til alle grader, uavhengig av personens hjemland. Det er også viktig at internasjonale studenter får delta på grader som bygger på internasjonalt samarbeid med utvekslingsopphold i utlandet.

***

Spørsmål til høringsuttalelsen kan rettes til utlendingsrettsgruppen per epost innva@jussbuss.no, eller på telefon **22 84 29 00** hverdager mellom 10.00 og 15.00.

***

Med vennlig hilsen
For Jussbuss

Jonathan Leifsson de Lange
Elin Engerbakk
Anela Ferati
Elida Steinsdatter Andersen
Marit Aarsland Loe
Camilla Hagelien